

Posudek bakalářské práce MgA. Kateřiny Krejčové “Režimy racionality. Objektivita mezi historickou epistemologií a pragmatismem”, ÚFaR 2016, 40 stran

Bakalářská práce MgA. Krejčové je věnována proměnám pojmu objektivity a zejména různým přístupům k tomuto pojmu. Po úvodním načrtnutí tématu a postupu práce autorka nejprve referuje tři slovníkové výklady pojmu objektivita, přičemž dospívá k závěru, že „slovníky spíše automaticky přebírají termín objektivity z diskurzu vědy a pracují s intuitivním předpokladem, že objektivitu lze vysledovat ve filosofické tradici zpětně“ (8), a nedoceňují tudíž skutečnost, kterou chce autorka ukázat, tj. „že objektivita žádnou ... absolutní definici mít nemůže, protože je kulturním fenoménem, který na sebe váže příliš mnoho navzájem vzdálených předpokladů“ (2).

V kapitole 3 Kateřina Krejčová nejprve rozebírá přístup Pereze Zagorina, jehož „podstatným příspěvkem do polemiky o povaze objektivity je teze, že koncept idolů myslí Francise Bacona je ve skutečnosti daleko starší strukturou objektivity *avant la lettre*, tedy strukturou existující před vznikem a ustálením významu slova objektivita“ (10). Oproti tomuto přístupu autorka ve čtvrté kapitole představuje přístup historiků vědy Lorraine Dastonové a Peter Galisona, kteří považují hledání objektivity napříč dějinami za anachronismus a kteří nesouhlasí s předpokladem, že by objektivita byla vždy nutnou součástí vědy. Klíčová je pro jmenované autory spíše otázka, „*kdy se objektivita stala všudypřítomnou*“ a natolik neodolatelnou, že máme tendenci tento koncept zpětně aplikovat na zcela vzdálené epochy i disciplíny“ (18). Důraz na objektivitu přitom podle těchto autorů vyrostl „ze strachu, že překážkou skutečného vědeckého poznání jsou ve skutečnosti sami vědci“ (21), resp. jejich subjektivita.

Kapitola pátá je v podstatě referátem Kuhnovy koncepce ze *Struktury vědeckých revolucí*. Tato koncepce podle Kateřiny Krejčové v 60. letech odstartovala „polemiku o tom, jaký je vztah objektivity a vědy a zda a nakolik je věda vůbec racionální“ (24). Tento referát připravuje půdu pro 6. kapitolu, v níž je prezentována Rortyho filosofická koncepce, a to jak v její kritické dimenzi, obracející se proti tradici, tak v Rortyho pozitivním návrhu „redefinovat běžné metodické pojetí racionality a nahradit ho pojetím racionality jako něčeho ‚rozumného‘, ‚zdravého‘ či ‚civilizovaného‘“ (31).

Výtěžek autorčiny práce lze shrnout např. tezí, podle níž „ctnosti jako schopnost čelit sebeklamu, ideologii, předsudkům, soudnost, uměřenost, tolerance, sebekritika a rozvaha si ... zaslouží daleko subtilnější zacházení než např. dogmatické a zcela neproblematizované zakotvení v kodexech mediální legislativy, v nichž jsou veškeré tyto ctnosti redukovány na

velmi tvrdý a jemné distinkce zcela ignorující pojem objektivitu automaticky předpokládající pojetí pravdy jako zrcadlení“ (38).

Práce MgA. Kateřiny Krejčové má spíše shrnující charakter, je však dobře strukturovaná, autorčiny výklady jsou až na drobné výjimky přehledné, argumentační linie je jasná (textu by nicméně prospěla pečlivější jazyková korektura). Mám pouze jednu otázku, která se vztahuje k závěru předložené práce. Je tomu tak, že si musíme vybrat *bud'* objektivitu, *nebo* solidaritu? Jinak řečeno: je tomu tak, že se tyto dvě „ctnosti“ navzájem vylučují, nebo by se mohly vzájemně doplňovat?

Bakalářskou práci MgA. Kateřiny Krejčové doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako výbornou.

V Urbanově 23. 8. 2016

Martin Ritter, Ph.D.